

GMINA OGRODZIENIEC

Gmina wyróżniona Honorową Flagą Rady Europy (2007) i Dyplomem Europejskim (2004)

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA MIASTA I GMINY
OGRODZIENIEC NA LATA 2016-2019
Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY
DO 2023**

Styczeń 2015

Urząd Miasta i Gminy Ogrodzieniec
Plac Wolności 25, 42-440 Ogrodzieniec
tel. /032/ 67 09 700, fax: /032/ 67 09 721

www.ogrodzieniec.pl e-mail: ogrodzieniec@ogrodzieniec

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA I GMINY OGRODZIENIEC
NA LATA 2016-2019 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY DO 2023**

Spis treści

1. WSTĘP.....	4
1.1 Podstawa prawna i cel opracowania	4
2. ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU	5
2.1 Uwarunkowania zewnętrzne	5
2.1.1 Zasady polityki ekologicznej	5
2.1.2 Uwarunkowania wynikające z polityki powiatowej i wojewódzkiej	5
2.2 Uwarunkowania wewnętrzne.....	5
2.2.1 Uwarunkowania wynikające ze „Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Ogrodzieniec”	5
2.2.2 Uwarunkowania wynikające ze „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Ogrodzieniec”	6
2.3 Ocena dotychczasowej polityki ochrony środowiska.....	6
3. CELE I ZADANIA O CHARAKTERZE SYSTEMOWYM W POWIĄZANIU Z CHARAKTERYSTYKĄ GMINY.....	7
3.1 Integracja aspektów ekologicznych z rozwojem społeczno-gospodarczym	7
3.1.1 System transportowy.....	7
3.1.2 Rolnictwo i rybactwo	10
3.1.3 Turystyka i rekreacja.....	12
3.1.4 Osadnictwo	15
3.2 Edukacja ekologiczna	15
3.2.1 Stan istniejący	15
3.2.2 Cele długoterminowe i krótkoterminowe.....	15
4 CEL NADRZĘDNY I PRIORYTETY EKOLOGICZNE GMINY OGRODZIENIEC.....	16
4.1 Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody	16
4.1.1 Stan wyjściowy	16
4.1.2 Cele długoterminowe i krótkoterminowe.....	17
4.2 Lasy.....	18
4.2.1 Stan wyjściowy	18
4.2.2 Cele długoterminowe i krótkoterminowe.....	18
4.3 Ochrona gleb	18
4.3.1 Stan wyjściowy	18
4.3.2 Cele długoterminowe i krótkoterminowe.....	18
4.4 Zasoby naturalne.....	19
4.4.1 Stan istniejący	19

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA I GMINY OGRODZIENIEC
NA LATA 2016-2019 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY DO 2023**

4.4.2 Cele długoterminowe i krótkoterminowe	19
5. JAKOŚĆ ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWO EKOLOGICZNE	19
5.1 Jakość wód i stosunki wodne	19
5.1.1 Stan istniejący	19
Cele długoterminowe i krótkoterminowe	20
5.2 Jakość powietrza atmosferycznego.....	21
5.2.1 Stan istniejący	21
5.2.2 Cele długoterminowe i krótkoterminowe	21
5.3 Gospodarka odpadami komunalnymi.....	21
5.3.1 Stan istniejący	21
5.3.2 Cele długoterminowe i krótkoterminowe.....	22
5.4 Azbest	22
5.4.1 Stan istniejący	22
5.4.2 Cele długoterminowe i krótkoterminowe.....	23
5.5 Hałas 23	
5.5.1 Stan istniejący	23
5.5.2 Cele długoterminowe i krótkoterminowe.....	24
5.6 Promieniowanie elektromagnetyczne.....	24
5.6.1 Stan istniejący	24
5.6.2 Cele długoterminowe i krótkoterminowe.....	24
5.7 Poważne awarie.....	25
5.7.1 Stan istniejący	25
5.7.2 Cele długoterminowe i krótkoterminowe.....	25
6. PLAN OPERACYJNY NA LATA 2016-2019.....	25
7. ZARZĄDZANIE ŚRODOWISKIEM	30
7.1 Wskaźniki monitorowania programu	30
8. MACHANIZMY FINANSOWE REALIZACJI PROGRAMU	31
MATERIAŁY WYKORZYSTANE PRZY TWORZENIU NINIEJSZEGO DOKUMENTU	31
SPIS TABEL.....	32
SPIS RYSUNKÓW.....	32

1. WSTĘP

1.1 Podstawa prawna i cel opracowania

W celu realizacji polityki ekologicznej państwa zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 nr 25 poz. 150) organ wykonawczy gminy raz na 4 lata sporządza gminny program ochrony środowiska z tym, że przewidziane w nim działania w perspektywie obejmują kolejne 4 lata.

Przedmiotowy dokument wspomaga dążenie do uzyskania w gminie sukcesywnego ograniczenia degradacji środowiska, ochronę i rozwój jego walorów oraz racjonalne gospodarowanie zasobami środowiska z uwzględnieniem konieczności jego ochrony. Program ochrony środowiska ma na celu realizację założeń dokumentów strategicznych wyższego szczebla (krajowych, wojewódzkich i powiatowych) na poziomie Gminy Ogrodzieniec uwzględniając zasady ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju wdrażane na szczeblu regionalnym.

Program ochrony środowiska podlega opiniowaniu przez organ wykonawczy jednostki wyższego szczebla, a następnie uchwalany jest przez Radę Miejską. Do czasu uchwalenia dokument ma status projektu. Projekt musi być zaakceptowany przez Burmistrza Miasta i Gminy Ogrodzieniec i uzgodniony z komisjami Rady Miejskiej, a także należy przeprowadzić konsultacje z lokalną społecznością, organizacjami ekologicznymi oraz uzyskać opinię Zarządu Powiatu Zawierciańskiego.

Niniejszy dokument jest oparty na „Programie ochrony środowiska dla gminy Ogrodzieniec na lata 2012-2015” i generalnie zachowano strukturę dokumentu podobną do poprzedniego programu inaczej akcentując potrzebę działań uznanych jako priorytetowe. Dokument zawiera nowe zadania przewidziane do realizacji.

2. ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU

Założenia wyjściowe opierają się na:

- uwarunkowaniach dotyczących wszystkich regionów - są to uwarunkowania zewnętrzne
- uwarunkowaniach wynikających z planów gminy - są to uwarunkowania wewnętrzne.

2.1 Uwarunkowania zewnętrzne

2.1.1 Zasady polityki ekologicznej

Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016 zawiera następujące najważniejsze działania priorytetowe na najbliższe lata:

- zamknięcie wysypisk nie spełniających wymogów UE,
- wprowadzenie w życie tzw. zielonych zamówień,
- wzmocnienie kadry inspekcji ochrony środowiska, która usprawni ochronę środowiska i pozwoli na kontrolę przestrzegania prawa,
- wspieranie platform technologicznych i ekoinnowacyjności w ochronie środowiska,
- przywrócenie podstawowej roli miejscowym planom zagospodarowania przestrzennego jako podstawy lokalizacji inwestycji,
- zwiększenie retencji wody,
- opracowanie krajowej strategii ochrony gleb,
- ochrona atmosfery (w tym realizacja założeń dyrektywy unijnej CAFE, dotyczącej ograniczenia emisji pyłów),
- ochrona wód (w tym redukcja o 75 % ładunku azotu i fosforu w oczyszczanych ściekach komunalnych),
- gospodarka odpadami,
- modernizacja systemu energetycznego,
- ochrona przed hałasem (w tym sporządzanie map akustycznych dla wszystkich miast powyżej 100 tysięcy mieszkańców i opracowania planów walki z hałasem),
- działania związane z nadzorem nad chemikaliami dopuszczonymi na rynek.

2.1.2 Uwarunkowania wynikające z polityki powiatowej i wojewódzkiej

Dokumenty zawierające aspekty polityki ochrony środowiska to:

- „Strategia Rozwoju Powiatu Zawierciańskiego”,
- „Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Zawierciańskiego”,
- „Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000-2020”,
- „Program Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024 ”.

2.2 Uwarunkowania wewnętrzne

2.2.1 Uwarunkowania wynikające ze „Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Ogrodzieniec”

„Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Ogrodzieniec do roku 2020” obejmuje okres 2011-2020. W dokumencie wyszczególniono następujące działania w zakresie ochrony środowiska:

- Dokończenie rozwiązania problemu gospodarki ściekowej

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA I GMINY OGRODZIENIEC
NA LATA 2016-2019 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY DO 2023**

- Realizacja inwestycji poprawiających stan środowiska naturalnego w tym w zakresie likwidacji niskiej emisji, wykorzystania OZE, utylizacji odpadów niebezpiecznych, gospodarki wodno - ściekowej
- Kontynuacja i rozwój działań w zakresie organizacji i odbioru odpadów
- Kontynuacja gazyfikacji gminy
- Rekultywacja i zagospodarowanie terenów przemysłowych, zaniedbanych na terenie gminy
- Kształtowanie i motywowanie świadomości ekologicznej mieszkańców oraz współpraca z organizacjami ekologicznymi
- Realizacja inwestycji w zakresie ochrony środowiska skierowanych bezpośrednio do mieszkańców.

2.2.2 Uwarunkowania wynikające ze „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Ogrodzieniec”

„Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Ogrodzieniec” zawiera propozycje obszarów i obiektów do objęcia ochroną prawną w formie pomników przyrody, użytków ekologicznych oraz zespołów przyrodniczo-krajobrazowych.

2.3 Ocena dotychczasowej polityki ochrony środowiska

Informacje o wykonaniu zadań przedstawiono w „Raportach z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Ogrodzieniec”. Jak z nich wynika wykonane przedsięwzięcia stanowią około 80% przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w programie ochrony środowiska. Wiele zadań zostało przesuniętych do realizacji na dalsze lata w związku z możliwością uzyskania dofinansowania z różnych funduszy.

W latach 2012-2015 zrealizowano większość przedsięwzięć zaplanowanych w przyjętym przez Radę Miejską Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Ogrodzieniec.

Do najważniejszych zrealizowanych przedsięwzięć należy:

- realizacja programu „Poprawa jakości powietrza w gminie Ogrodzieniec poprzez ograniczenie emisji i kompleksową termomodernizację obiektów użyteczności publicznej”,
- rozbudowa istniejącej oczyszczalni ścieków,
- termomodernizacja budynku urzędu Miasta i Gminy Ogrodzieniec,
- remonty dróg.

Pozostałe zadania określone w Programie realizowane będą zgodnie z zamierzeniami. W latach 2012-2015 kontynuowano przedsięwzięcia z zakresu edukacji ekologicznej, przeprowadzono kontrolę sprawności systemu odprowadzania ścieków, wprowadzono nowy system odbierania odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych.

Działania o charakterze informacyjnym z zakresu wdrażania Programu realizowane były przy współpracy z Miejsko Gminnym Ośrodkiem Kultury w Ogrodzieńcu poprzez „Gazetę Ogrodzieniecką”- czasopismo lokalne wydawane w nakładzie 2000 egzemplarzy. Informacje z tego zakresu publikowane były również na stronach internetowych gminy: www.ogrodzieniec.pl.

Niektóre z zadań obciążają budżet i wymagają znacznych nakładów środków finansowych, co niejednokrotnie jest podstawową przyczyną braku ich realizacji. W tym przypadku ważną sprawą jest określenie priorytetów dla poszczególnych tematów zadań i określenie konieczności ich wykonania w określonym czasie. Reasumując można stwierdzić, że założone w polityce ekologicznej państwa cele są realizowane w gminie Ogrodzieniec

zgodnie z kierunkami i priorytetami określonymi w gminnym programie ochrony środowiska.

3. CELE I ZADANIA O CHARAKTERZE SYSTEMOWYM W POWIĄZANIU Z CHARAKTERYSTYKĄ GMINY

3.1 Integracja aspektów ekologicznych z rozwojem społeczno-gospodarczym

Stan środowiska naturalnego jest jednym z najistotniejszych czynników kształtujących wizerunek danego regionu. Zależy on w dużej mierze od zrozumienia jego znaczenia i wykształcenia w społeczeństwie naturalnych postaw proekologicznych, choć fundamentem właściwego kształtowania środowiska naturalnego jest rozwój społeczno-gospodarczy danego regionu. Na stan środowiska wpływa w różnym stopniu każda z dziedzin gospodarki, dlatego odpowiednio ukierunkowana ich analiza jest merytoryczną podstawą do podejmowania działań, które rozwój gospodarczy mogłyby zintegrować z ochroną środowiska.

3.1.1 System transportowy

Stan wyjściowy

Gmina Ogrodzieniec pełni ważną funkcję w zakresie komunikacji. Zasadniczy ciężar transportu drogowego skupia się na ruchu turystycznym i korzystaniu z dróg dojazdowych głównie do Podzamcza i Ogrodzieńca lecz także i innych miejscowości, położonych również w gminach sąsiednich. Dodatkowo gmina, a w tym i samo miasto Ogrodzieniec leży na skrzyżowaniu dwóch dość ważnych dla lokalnej komunikacji szlaków – drogi wojewódzkiej nr 790 Dąbrowa Górnicza – Pilica i drogi wojewódzkiej nr 791 Zawiercie – Olkusz.

Największe natężenie ruchu znamionuje odcinek drogi nr 791 pomiędzy Ogrodzieńcem a Zawierciem oraz odcinek drogi nr 790 pomiędzy Ogrodzieńcem a Podzamczem.

Fragmenty tych tras tworzą na terenie Ogrodzieńca ulicę Kościuszki – główną arterię komunikacyjną w obrębie miasta, skupiającą wokół znaczną część zabudowy mieszkaniowej, a także liczne obiekty instytucji handlowych i usługowych.

Wspomniany ciąg drogowy odgrywa istotną rolę w aspekcie komunikacji z Zawierciem - głównym ośrodkiem administracyjnym powiatu zawierciańskiego, a także największym miastem przemysłowym, centrum handlowo-usługowym, wreszcie bardzo ważnym węzłem komunikacyjnym zwłaszcza w transporcie publicznym (największa w regionie stacja PKP, przebieg drogi krajowej nr 78, połączenie z portem lotniczym Katowice w Pyrzowicach).

Nie bez znaczenia dla mieszkańców gminy Ogrodzieniec pozostaje również transport rowerowy. Do wzrostu znaczenia roweru jako środka transportu mieszkańców gminy Ogrodzieniec przyczynia się atrakcyjny krajobraz oraz walory przyrodnicze Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej. Motywację do korzystania z roweru i popularyzacji tego środka transportu będzie wzbudzać rosnąca rola turystyki i rozbudowa infrastruktury z nią związanej.

Kierunki rozwoju

Transport drogowy

Przewiduje się, iż w perspektywie najbliższych lat rola transportu drogowego, jako podstawowego rodzaju transportu będzie wzrastać. W konsekwencji następować będzie wzrost liczby samochodów na drogach, a tym samym wzrost natężenia ruchu.

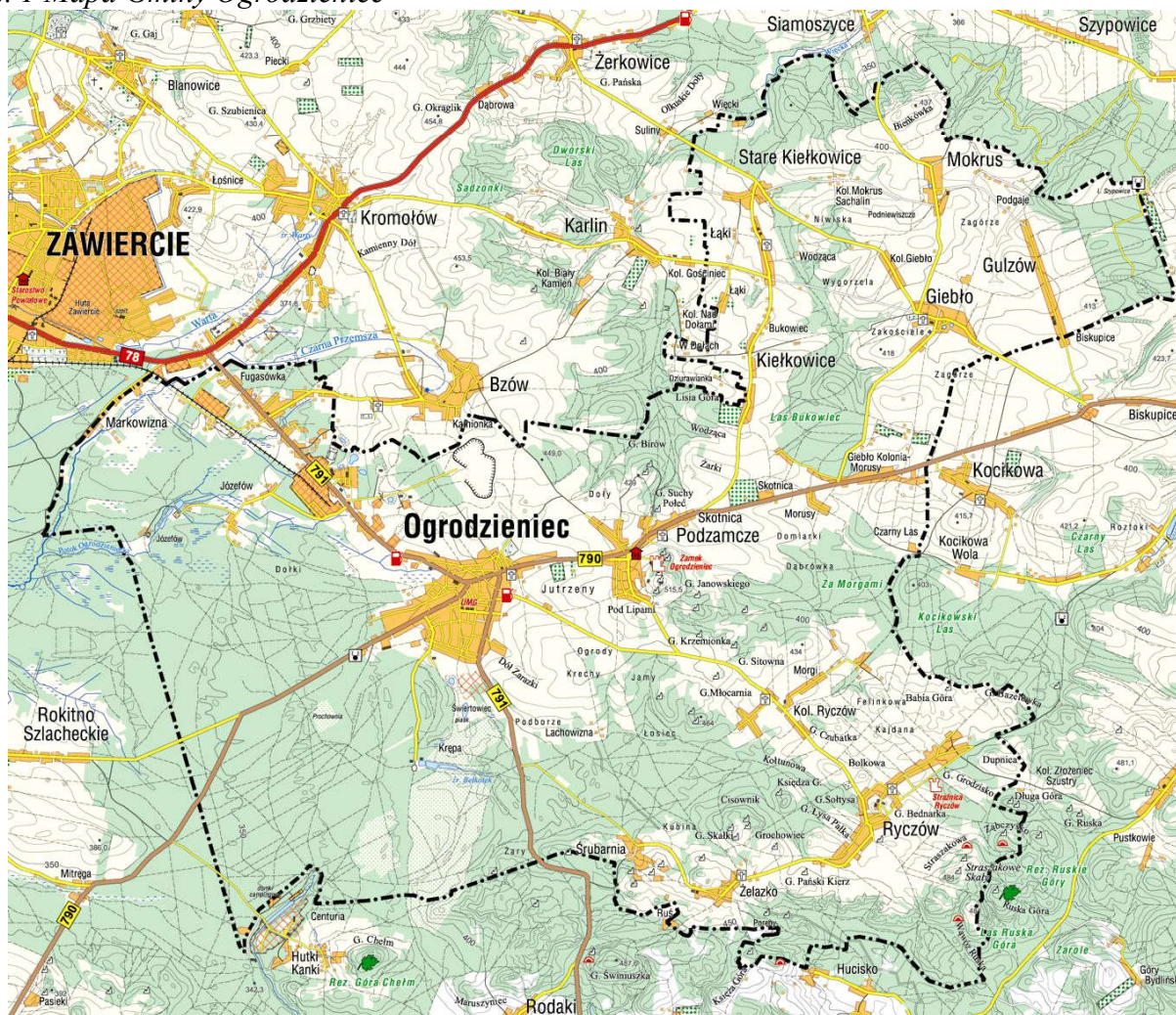
Ogrodzieniec jako gmina o bardzo dużym potencjale rozwoju turystyki w szczególności sposób obciążona jest koniecznością zadbania o infrastrukturę transportową i prawidłową

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA I GMINY OGRODZIENIEC
NA LATA 2016-2019 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY DO 2023**

organizację ruchu drogowego, głównie w obrębie i najbliższych okolicach takich miejscowości jak Podzamcze, Ogrodzieniec, a także Ryczów czy Żelazko-Śrubarnia. W dziedzinie tej należy przewidzieć przede wszystkim usprawnienie systemu komunikacyjnego wokół Podzamcza, z uwagi na duże zainteresowanie turystów ruinami zamku, kompleksem ostańców skalnych na Górze Zamkowej (Górze Janowskiego) i okolicznymi szlakami pieszymi. Usprawnienie to powinno wiązać się przede wszystkim z budową nowych lub powiększaniem i odpowiednim zagospodarowaniem, odgrózdzeniem i oznakowaniem istniejących placów parkingowych, głównie w bezpośrednim sąsiedztwie ruin zamku. Ważne będzie, w miarę możliwości wykorzystanie do tego celu także terenów przyległych do dróg dojazdowych do Podzamcza, jak np. przy wylocie drogi w kierunku Kiełkowic czy też za Górą Zamkową przy drodze w kierunku Ryczowa. Ogólnie przyjętym założeniem w temacie działań na rzecz usprawnienia komunikacji jest utrzymanie i poprawa stanu technicznego dróg. W związku z tym przewiduje się prowadzenie na bieżąco na terenie gminy prac remontowych, włącznie z wymianą nawierzchni na wybranych odcinkach w celu zminimalizowania uciążliwości i zagrożeń powodowanych przez braki techniczne sieci drogowej.

W najbliższym czasie ważnym działaniem będzie remont ul. Kościuszki w Ogrodzieńcu.

Rys. 1 Mapa Gminy Ogrodzieniec

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA I GMINY OGRODZIENIEC
NA LATA 2016-2019 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY DO 2023**

Transport rowerowy

W planach usprawnienia tego rodzaju komunikacji należy uwzględnić zarówno korzystanie z roweru jako klasycznego środka transportu, najczęściej przez mieszkańców gminy w życiu codziennym i z reguły na stałym obszarze, jak i w szczególności podróży rowerowych jako formy rekreacji.

W gminie zrealizowano projekt pn. „Sieć tras rowerowych dla centralnej części Jury Krakowsko-Częstochowskiej w gminie Ogrodzieniec” który obejmował wytyczenie oraz oznakowanie trasy rowerowej na obszarze Gminy Ogrodzieniec wraz z budową dwóch obiektów infrastruktury okołoturystycznej tj. zadaszonych punktów postojowych z tablicami informacyjnymi, drogowskazami oraz stojakami na rowery.

Długość trasy na terenie Gminy Ogrodzieniec wynosi 34,47 km i składa się z dwóch odcinków (trasy żółtej – 17 km i trasy niebieskiej 17,47 km).

Trasa żółta prowadzi od Zawiercia przez Markowiznę, Podzamcze do Góry Birów, trasa niebieska przebiega przez Markowiznę – Ryczów – Czarny Las.

W wyniku realizacji projektu powstały 2 nowe obiekty infrastruktury okołoturystycznej oraz zostało przebudowane 34,47 km szlaków turystycznych. Przewiduje się, że z nowych obiektów skorzysta docelowo 11.760 turystów.

Główne zagrożenia środowiska

Główne zagrożenia dla środowiska naturalnego powoduje transport drogowy (samochodowy) z uwagi na popularność i rolę jaką odgrywa w komunikacji oraz przede wszystkim z uwagi na powszechność występowania. Ułatwienie codziennego życia jakie daje możliwość korzystania z samochodu wiąże się z ingerencją w naturalne środowisko.

Szybki wzrost liczby samochodów często nie idzie w parze z usprawnianiem bazy transportowej, w tym głównie rozbudową sieci drogowej, reorganizacją ruchu w miastach, zwiększaniem liczby miejsc parkingowych. Największymi uciążliwościami dla środowiska gminy Ogrodzieniec ze strony transportu samochodowego są:

- emisja zanieczyszczeń powietrza w postaci spalin,
- hałas,
- zanieczyszczenie gleb i szaty roślinnej wzdłuż dróg,
- ingerencja w krajobraz i sferę przyrodniczą wraz z rozbudową sieci drogowej.

Kierunki działań minimalizujących zagrożenia

Najważniejszymi kierunkami działań w rozwoju systemu transportowego w kontekście ograniczenia zagrożeń dla środowiska będą:

- systematyczne zwiększanie miejsc parkingowych głównie w takich miejscowościach jak Podzamcze, Ogrodzieniec, Ryczów, w oparciu o prognozy napływu turystów zmotoryzowanych w sezonie letnim,
- tworzenie nowych parkingów i dróg dojazdowych do nowo powstających obiektów użyteczności publicznej (zabytków, obiektów sportowych, noclegowych, gastronomicznych),
- dostosowanie gęstości oraz przepustowości sieci drogowej, a tym samym płynności ruchu do bieżących potrzeb związanych z komunikacją,
- budowa nowych oraz poprawa stanu technicznego najbardziej wyeksploatowanych nawierzchni dróg,
- modernizacja dróg w kierunku dostosowania profilu do potrzeb użytkowników (poszerzanie jezdni, budowa poboczy, chodników),
- współpraca z sąsiednimi gminami (głównie Łazy, Zawiercie, Pilica) w celu zapewnienia ciągłości i sprawności systemu komunikacyjnego,
- zapewnienie odpowiednich oznakowań ulic i dróg, zwłaszcza odcinków dojazdowych do miejsc najchętniej odwiedzanych przez turystów,

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA I GMINY OGRODZIENIEC
NA LATA 2016-2019 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY DO 2023**

- kreowanie świadomości ekologicznej mieszkańców głównie w kwestii optymalizacji korzystania z samochodów,
- zachęcanie do korzystania z alternatywnych środków transportu, głównie roweru, z jednoczesnym przygotowaniem zaplecza w tym zakresie (tras, miejsc parkingowych, oznakowania itp.).

3.1.2. Rolnictwo i rybactwo

Stan wyjściowy

Istotną funkcją rozwoju gospodarczego gminy Ogrodzieniec, pomimo dominacji i prężnego rozwoju turystyki, pozostaje rolnictwo.

Najintensywniej rozwija się ono w części wschodniej, a zwłaszcza północno wschodniej, gdzie warunki glebowe w skali całej gminy, są stosunkowo najlepsze. Generalnie jednak całą gminę Ogrodzieniec pod względem klasyfikacji gleb uznać należy za stosunkowo ubogą. W obrębie sołectwa Kiełkowice, a także Giebło i Kolonia Giebło występują fragmentarycznie gleby III klasy bonitacyjnej. Pozostałe tereny gminy znamionuje dominacja gleb klas IV – VI.

Lokalnym utrudnieniem dla działalności rolniczej jest znaczne wyniesienie powierzchni terenu Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej i nachylenie zboczy ułatwiające procesy erozyjne.

Ogrodzieniec jest jedyną gminą powiatu, w której powierzchnia użytków rolnych i terenów leśnych są do siebie bardzo zbliżone.

Kierunki rozwoju

Pomimo, iż główny nacisk wspierania inicjatyw gospodarczych na terenie gminy położony będzie na rozwój turystyki, rolnictwo będzie tutaj nadal ważną gałęzią gospodarki.

Integracja Polski z Unią Europejską wymusiła konieczność zrestrukturyzowania rolnictwa w kierunku powiększania areалу gospodarstw lecz także rozwijania współpracy.

Generalnie w dziedzinie rolnictwa przewiduje się zatem ogólną tendencję zwiększania powierzchni gospodarstw z uwzględnieniem uwarunkowań przyrodniczych, a także kulturowych, a ponadto:

- wprowadzanie nowoczesnych metod gospodarowania,
- rozwój rolnictwa ekologicznego,
- rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego,
- właściwe prowadzenie gospodarki rybackiej,
- produkcję roślin energetycznych,
- prowadzenie edukacji w zakresie rolnictwa.

Selektywne powiększanie gospodarstw i nowoczesne metody gospodarowania

Przekształcenia strukturalne w rolnictwie powinny pociągnąć za sobą zmiany w zakresie metod gospodarowania, celem pełnego przystosowania polskiego rolnictwa do wymagań unijnych. Jednocześnie konieczne będzie zachowanie w możliwie dużym stopniu specyfiki krajobrazu polskiej wsi. Przewiduje się przeniesienie ciężaru produkcji zbóż konsumpcyjnych, ziemniaków oraz produkcji bydła mlecznego i opasowego na duże gospodarstwa i jednoczesny rozwój ogrodnictwa szkółkarstwa i drobiarstwa w gospodarstwach małych.

Jedną z podstaw unowocześniania rolnictwa będzie działalność edukacyjna z zakresu stosowania założeń Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej.

Równomierny postęp w branży rolniczej, a zwłaszcza rozwój współpracy pomiędzy rolnikami będzie warunkiem zachowania tradycyjnych form gospodarowania w obliczu stanowiących silną konkurencję dużych gospodarstw.

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA I GMINY OGRODZIENIEC
NA LATA 2016-2019 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY DO 2023**

Rozwój rolnictwa ekologicznego

Rolnictwo ekologiczne powinno w możliwie dużym stopniu opierać się o naturalne metody produkcji z wykorzystaniem uwarunkowań środowiskowych. Rolnictwo ekologiczne będzie dla polskich gospodarstw atutem na rynku europejskim gdzie promowane są metody produkcji ograniczające stosowanie nawozów i środków ochrony roślin. Konieczne będzie zapewnienie rekompensat dla rolników tytułem pokrycia strat poniesionych na etapie wdrażania rolnictwa ekologicznego. Aby wzmocnić proces przeobrażenia w tym kierunku, należy w pełni wykorzystać naturalne uwarunkowania środowiskowe, a z drugiej strony zapewnić właściwy system dystrybucji, w powiązaniu z promocją zdrowej żywności.

Rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego

Jednym z istotnych następstw rozwoju i unowocześniania rolnictwa w zgodzie z ideologią zjednoczonej Europy będzie postęp w zakresie przetwórstwa rolno-spożywczego. Wraz ze wzrostem liczby zakładów przetwórczych, wprowadzane będą proekologiczne technologie kładące nacisk głównie na oszczędność wody i energii.

Stworzenie odpowiedniej bazy przetwórstwa dostosowanej do tempa rozwoju rolnictwa umożliwi wzrost efektywności gospodarki rolnej, a zarazem przyczyni się do tworzenia nowych miejsc pracy.

Właściwe prowadzenie gospodarki rybackiej

W myśl ustawy – za chów ryb uważa się działania zmierzające do utrzymania i zwiększenia produkcji – za hodowlę uważa się chów połączony z doбором i selekcją w celu zachowania i poprawienia wartości użytkowej ryb.

Na terenie Gminy Ogrodzieniec nie jest prowadzona gospodarka rybacka.

Produkcja roślin energetycznych

Szansę dla rozwoju gospodarstw rolnych stwarza produkcja roślin możliwych do wykorzystania dla celów energetycznych. Udogodnienie w tym przypadku stwarza, w zakresie produkcji, możliwość użytkowania mniej urodzajnych gleb, natomiast w kwestii zbytu szeroki zakres możliwości wykorzystania w formie surowca stosowanego zarówno przemysłu jak i w indywidualnych gospodarstwach.

Edukacja rolnicza

Dla wymaganej obecnie poprawy struktury społeczności wiejskiej pod względem wykształcenia, niezbędny będzie rozwój placówek edukacyjnych ukierunkowanych na ochronę środowiska na obszarach wiejskich. Znaczna część odpowiedzialności w tym zakresie spoczywać będzie na instytucjach państwowych. Przewiduje się systematyczny rozwój szkół średnich organizujących kształcenie w zakresie rolnictwa, a także rozwój, w zależności od zaistniałych tendencji zmian i przeobrażeń w rolnictwie, oferty edukacyjnej szkół wyższych, głównie Akademii Rolniczych. Niemalą rolę powinny również odegrać samodzielne jednostki zajmujące się doradztwem rolniczo-ekonomicznym (Ośrodki Doradztwa Rolniczego). Przy odpowiednim wsparciu samorządów lokalnych oraz władz województwa śląskiego powinny one stanowić bieżącą merytoryczną pomoc dla rolników w zakresie optymalizacji stosowania nawozów sztucznych i środków ochrony roślin, rolnictwa ekologicznego, agroturystyki itp.

Główne zagrożenia środowiska

Zagrożenia dla środowiska naturalnego ze strony rolnictwa wynikają głównie z działalności wykraczającej poza zakres ogólnie przyjętych reguł leżących u podstaw ochrony środowiska, nastawionej na osiągnięcie możliwie dużej wydajności często przy stosowaniu metod szkodliwych dla środowiska i niepełnym wykorzystaniu uwarunkowań naturalnych. Zaznaczyć należy, iż do sytuacji takiej w znacznym stopniu przyczynia się obecna słaba kondycja finansowa polskiego rolnictwa znacznie ograniczająca możliwości prowadzenia gospodarki rolnej z pełnym nastawieniem proekologicznym. Znaczącym czynnikiem są

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA I GMINY OGRODZIENIEC
NA LATA 2016-2019 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY DO 2023**

również naturalne warunki, które determinują możliwość korzystania z określonych technologii i środków. Wreszcie skala zagrożenia ze strony rolnictwa uzależniona jest od świadomości ekologicznej rolników i ich przygotowania zawodowego.

Za główne zagrożenia środowiska wynikające z prowadzenia gospodarki rolnej i rybackiej należy uznać:

- zanieczyszczenie obszarowe środowiska glebowego i wód podziemnych w wyniku niewłaściwego stosowania nawozów sztucznych i środków ochrony roślin oraz nawozów naturalnych,
- niewłaściwe użytkowanie gruntów ułatwiające erozję wodną i wietrzną,
- zanieczyszczenie wód powierzchniowych oraz negatywne zmiany stosunków wodnych w wyniku nieprzestrzegania zasad racjonalnej gospodarki rybackiej.

Kierunki działań minimalizujących zagrożenia

Zminimalizowanie zagrożeń wymagać będzie intensyfikacji działań głównie w takich kierunkach jak:

- promocja i rozwój rolnictwa ekologicznego,
- organizacja szkoleń i doradztwa dla rolników m.in. w zakresie „Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych”,
- poprawa struktury wielkościowej i jakościowej użytków rolnych,
- kontrola przestrzegania operatów rybackich przez właścicieli stawów hodowlanych i uprawnionych do rybactwa.

3.1.3. Turystyka i rekreacja

Stan wyjściowy

Gmina Ogrodzieniec pod względem walorów sprzyjających rozwojowi turystyki jest jedną z najbardziej atrakcyjnych gmin zarówno powiatu zawierciańskiego jak i całego regionu Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej.

Decyduje o tym wiele czynników, takich jak położenie gminy w jednym z najbardziej malowniczych i najwyższych wyniesionych rejonów wyżyny, duże powierzchnie terenów leśnych, obecność wychodni wapieni jurajskich, szlaki turystyczne, a także osnowa zabytkowo-historyczna.

Gmina od dawna rozsławiana jest, także i poza granicami kraju, poprzez ruiny wzniesionego w XIV wieku zamku Ogrodzieniec w Podzamczu – najlepiej zachowane na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej pozostałości średniowiecznego budownictwa. Tym samym Podzamcze corocznie przyjmuje bardzo duży ciężar organizacji ruchu turystycznego na skalę regionalną, na który składają się nie tylko wymogi techniczne infrastruktury ukierunkowane na potrzeby turystów lecz w coraz większym stopniu warunki jakie w kontekście animacji turystyki należy spełniać wobec środowiska naturalnego. Ruiny zamku Ogrodzieniec osiągnęły rzadko spotykaną wartość historyczną, ale ich urok jest dostrzegany i wykorzystywany także przez organizatorów regionalnych festynów, zjazdów bractw rycerskich czy też imprez widowiskowo-rozrywkowych. Służą one także działalności dydaktycznej, będąc celem szkolnych wycieczek i miejscem zajęć plenerowych. Dużą rolę w umacnianiu walorów krajobrazowych Podzamcza odgrywa otoczenie wzgórze zamkowe z licznymi ostańcami wapiennymi o monumentalnych formach. Cennym elementem przyrodniczym i historycznym gminy jest również sąsiadująca ze wzgórzem zamkowym Góra Birów. W dziedzinie rozwoju ruchu turystycznego na terenie gminy, istotne jest jej położenie stwarzające dogodne warunki napływu turystów głównie poprzez bliskość dużych jednostek osadniczych i węzłów komunikacyjnych – Częstochowy, Krakowa oraz konurbacji górnośląskiej, a także przebieg dwóch głównych dróg - drogi wojewódzkiej nr 790 Dąbrowa Górnicza – Pilica i drogi wojewódzkiej nr 791 Zawiercie – Olkusz.

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA I GMINY OGRODZIENIEC
NA LATA 2016-2019 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY DO 2023**

Dużą atrakcją dla turystów stanowią poza Ogrodzieńcem i Podzamczem także inne miejscowości gminy – Ryczów z licznymi ostańcami i ruinami XIV-wiecznej strażnicy, Giebło znane m.in. z zabytkowego kościoła romańskiego z XIII wieku oraz dworku szlacheckiego czy też stanowiące śródleśną enklawę Żelazko-Śrubarnia.

Dużą rolę dla rozwoju turystyki odgrywają przebiegające przez gminę Ogrodzieniec wspomniane szlaki turystyczne utworzone z myślą o wartościach przyrodniczych i historyczno-kulturowych Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej, w tym najbardziej popularne - Szlak Orlich Gniazd i Szlak Warowni Jurajskich prowadzące przez Podzamcze, a także Szlak Zamonitu im. T. Belkego z Niegowonic w gminie Łazy do Zdowa w gminie Włodowice, wiodący przez Podzamcze, Giebło i Mokrus, Szlak Partyzantów Ziemi Olkuskiej z Wiesiołki (gm. Łazy) do Udorza (gm. Żarnowiec) biegnący m.in. przez Żelazko i Ryczów oraz Szlak Tysiąclecia (Śrubarnia – Żelazko – Podzamcze) i szlak Pustynny (Ryczów – Wąwóz Ruska).

Kierunki rozwoju

Na terenie gminy Ogrodzieniec, turystyka jako funkcja gospodarcza a zarazem forma promocji gminy, będzie systematycznie zwiększać swój prymat, na co aktywnie przygotowują się zarówno władze gminy jak i jej mieszkańcy oraz miejscowi inwestorzy.

Turystyka spełniać będzie rolę instrumentu silnie wspomagającego przemiany społeczno-gospodarcze i awans ekonomiczny terenów wiejskich. Jako dziedzina bazująca na lokalnych zasobach naturalnych, ludzkich i materialnych turystyka musi dostosowywać się do oczekiwań władz samorządowych i społeczności lokalnych, jak też i uwzględniać warunki jakich dla pełnego rozwoju wymaga środowisko przyrodnicze (chłonność turystyczna). Będą to zatem czynniki determinujące rozwój ruchu turystycznego.

Dla zapewnienia prawidłowego postępu w turystyce konieczne będzie pełne wykorzystanie zasobów naturalnego środowiska w zgodzie z wymogami ochrony przyrody, rozwój infrastruktury turystycznej uwzględniający zróżnicowanie społeczne (pod względem zainteresowań, wieku, zamożności), a także wypracowanie kompleksowej oferty turystycznej.

Zasadniczy ciężar rozwoju sprowadzać się będzie do rozbudowy infrastruktury. Obecnie zaplecze noclegowo-gastronomiczne gminy w licznych przypadkach masowego napływu turystów nie jest dostosowane do wszystkich wymogów związanych z takim zjawiskiem, typowym dla sezonu letniego.

Organizacja infrastruktury związanej z turystyką powinna zatem sprowadzać się do zwiększenia liczby obiektów noclegowych, gastronomicznych, a także rozwoju placówek handlowych nastawionych na potrzeby turystów.

Dużą rolę odegrają władze lokalne i przedsiębiorcy, których przyczynienie się do utworzenia ośrodków i obiektów turystyki rowerowej, konnej i pieszej, a także zdobywających coraz większą popularność na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej sportów zimowych (tworzenie tras narciarstwa biegowego).

Stworzenie odpowiednich warunków rozwoju w tym kierunku z pełnym i racjonalnym wykorzystaniem dóbr środowiska naturalnego będzie najlepszą formą promocji gminy.

Bardzo ważne będzie zorganizowanie sprawnego przepływu informacji w zakresie oferty turystycznej, a także promocja i bieżące rozpowszechnianie informacji na temat zabytków i wartości historyczno-kulturowych gminy.

Główne zagrożenia środowiska

Naturalne środowisko regionów takich jak Wyżyna Krakowsko-Częstochowska, a w szczególności takiej gminy jak Ogrodzieniec jest szczególnie wrażliwe na aktywizację w zakresie turystyki. U podstaw tego leży ponadprzeciętna wartość tutejszej przyrody i krajobrazu oraz wyjątkowa otoczka zabytkowo-historyczna, którą tworzą głównie ruiny w

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA I GMINY OGRODZIENIEC
NA LATA 2016-2019 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY DO 2023**

Podzamczu i związana z nimi historia i legenda. Tak ukształtowany wizerunek gminy w naturalny sposób generuje „siłę przyciągania” wobec turystów, zarówno stałych amatorów turystyki jurajskiej jak i nie znających tutejszych terenów i zainspirowanych realiami okolic Ogrodzieńca promowanymi na szeroką skalę.

Sytuacja taka stwarza szerokie możliwości rozwoju gminy, ale powoduje też pewnego rodzaju zagrożenie. Środowisko przyrodnicze jest bowiem narażone po pierwsze na negatywny wpływ niewłaściwych zachowań pojedynczych turystów (głównie nieprzestrzeganie zasad postępowania z odpadami, brak dbałości o florę), ale w szczególności na wpływ masowy wynikający niekoniecznie ze świadomej ingerencji w otoczenie, ale ze specyfiki zjawisk, które trudno jest dopasować do środowiska bez szkody dla niego. Zjawiskami tymi są przede wszystkim koncentracja pojazdów silnikowych w Podzamczu i na okolicznych drogach dojazdowych przy okazji imprez okolicznościowych (turnieje rycerskie, pokazy pirotechniczne, koncerty) a także negatywny, często nieświadomy wpływ dużych i licznych grup turystów na miejscową przyrodę, głównie szatę roślinną.

W kontekście przytoczonych powyżej zjawisk, ważne będzie zainicjowanie tendencji stopniowego odciążania Podzamcza i Góry Zamkowej poprzez odpowiednie zagospodarowanie i promowanie innych wartościowych terenów i miejsc na terenie gminy, takich jak okolice Ryczowa (Wąwóz Ruska, Straszakowe Skały, ruiny strażnicy w Ryczowie) Żelazka-Śrubarni (rozległy kompleks leśny, ostańce skalne, skała Grochowiec, tereny biwakowe), Giebla (dworek szlachecki), a nawet innych poza górą zamkową okolic Podzamcza (np. rejon Góry Birów).

Główne zagrożenia środowiska wynikające z rozwoju turystyki w powiecie to:

- duże natężenie ruchu samochodowego,
- degradacja szaty roślinnej,
- nielegalne pozostawianie odpadów głównie w lasach,
- wzrost produkcji ścieków komunalnych przy skąnym zabezpieczeniu infrastruktury technicznej,
- ingerencja w sferę przyrodniczą wbrew zasadom ochrony przyrody (m.in. dzikie biwakowanie).

Kierunki działań minimalizujących zagrożenia

Minimalizację zagrożeń wynikających z rozwoju turystyki należy osiągnąć poprzez:

- promocję peryferyjnych terenów i obiektów turystycznych gminy na rzecz odciążenia Podzamcza w zakresie napływu turystów,
- rozbudowę zaplecza turystycznego w tym głównie bazy noclegowej dla mniej zamożnej a zarazem najbardziej licznej części społeczeństwa, z naciskiem na zagospodarowanie pól namiotowych,
- przeprowadzenie inwentaryzacji stanu i potrzeb w zakresie bazy turystycznej i infrastruktury towarzyszącej,
- rozwój i odpowiednie znakowanie szlaków turystycznych wraz z tworzeniem bazy informacyjnej na ich temat,
- kontrolę przestrzegania przez turystów zasad korzystania ze środowiska poprzez zaangażowanie instytucji porządkowych oraz pracowników Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego,
- kontrolę tzw. chłonności turystycznej w gminie,
- doskonalenie infrastruktury drogowej, w szczególności dróg dojazdowych do takich miejsc jak ruiny zamku w Podzamczu, a także Ryczów w relacji ze Złożeńcem w gminie Pilica i miejscowościami powiatu olkuskiego,
- zorganizowanie stałej kampanii informacyjnej dla turystów oraz osób świadczących usługi turystyczne na temat zasad poszanowania dóbr przyrody,

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA I GMINY OGRODZIENIEC
NA LATA 2016-2019 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY DO 2023**

- dostosowanie organizacji transportu publicznego do liczby oraz oczekiwań turystów.

3.1.4. Osadnictwo

Stan wyjściowy

Ogrodzieniec jest gminą miejsko-wiejską. Oprócz miasta Ogrodzieniec, stanowiącego w jej skład wchodzi jednaście miejscowości w tym dziewięć sołectw.

Dominująca formę zabudowy tworzy mieszkalnictwo jednorodzinne, a na terenach wiejskich rolnicze zagrodowe.

Ogrodzieniec jest gminą miejsko-wiejską, zajmuje 85,69 km² z czego znaczną powierzchnię zajmuje część miejska, której 29 km² stanowi dokładnie 1/3 powierzchni gminy.

Kierunki rozwoju

Dominujący w gminie Ogrodzieniec system osadnictwa wiejskiego podlegać będzie zmianom w kierunku rewitalizacji i aktywizacji gospodarczej wsi, sygnalizowanym w prognozach gospodarczych i strategii rozwoju regionalnego kraju.

Umiarkowanie rozwijać się będzie także mieszkalnictwo jednorodzinne, głównie na bazie rosnącego zainteresowania i aktywności ludności napływowej.

3.2 Edukacja ekologiczna

3.2.1 Stan istniejący

Edukacja ekologiczna jest bardzo ważnym aspektem w programie ochrony środowiska, ponieważ kształtuje ona świadomość ekologiczną społeczeństwa.

Urząd Miasta i Gminy Ogrodzieniec corocznie współpracuje ze szkołami i przedszkolami z terenu gminy przy organizacji „Dni Ziemi” i „Sprzątania Świata”. Urząd dostarcza worki i rękawice oraz organizuje i finansuje odbiór zebranych odpadów. W miarę możliwości finansowych przekazywane są również nagrody dla dzieci biorących udział w konkursach ekologicznych.

W „Gazecie Ogrodzienieckiej” publikowane są artykuły zawierające treści ekologiczne, np. jak oszczędzać energię, a także informacje o zbiórce zużytych sprzętów elektrycznych i elektronicznych oraz odpadów wielkogabarytowych.

Na terenie gminy prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów zarówno u źródła jak i w centrach zbiórki. Działania te są przykładem praktycznych przedsięwzięć kształtujących świadomość ekologiczną mieszkańców.

3.2.2 Cele długoterminowe i krótkoterminowe

Cel długoterminowy do roku 2023:

Wykształcenie u mieszkańców postawy przyjaznej środowisku prowadzącej do racjonalnego gospodarowania i korzystania z zasobów środowiska naturalnego, przy zachowaniu wszelkich zasad jego ochrony

Cel krótkoterminowy do roku 2019:

1. Aktywna edukacja ekologiczna dzieci i młodzieży w formalnym systemie kształcenia
2. Promowanie w mediach życia i zachowań przyjaznych środowisku

Miary realizacji celu:

- Ilość środków przeznaczona na edukację ekologiczną.

4 CEL NADRZĘDNY I PRIORYTETY EKOLOGICZNE GMINY OGRODZIENIEC

Celem nadrzędnym programu jest:

**ZAPEWNIENIE WYSOKIEJ JAKOŚCI ŚRODOWISKA
NATURALNEGO NA TERENIE GMINY OGRODZIENIEC**

Cel ten jest zgodny z Strategią Rozwoju Miasta i Gminy Ogrodzieniec. Został wybrany, aby zapewnić czyste środowisko zarówno mieszkańcom jak i turystom odwiedzającym gminę.

4.1 Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody

4.1.1 Stan wyjściowy

Duża część gminy Ogrodzieniec leży na terenie Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd, zajmuje on 3 809 ha co stanowi 44,6% jej powierzchni. Na terenie Parku położone jest Podzamcze, Ryczów, Ryczów Kolonia, Żelazko-Śrubarnia, częściowo także Kielkowice i Giebło Kolonia. Niewielki fragment Parku Krajobrazowego obejmuje także południowy i wschodni skraj miejskiej części gminy. Około 36,5 % gminy (3 122 ha) zajmuje otulina Jurajskich Parków Krajobrazowych. Ma ona status Obszaru Chronionego Krajobrazu. Na jej terenie znajdują się takie miejscowości jak Giebło, Morusy, Gulzów, Mokrus, Kielkowice, a także tereny miejskie Ogrodzieńca, w tym znaczna część lasów na zachodzie i południowym-zachodzie, otaczających zabudowaną część miasta.

Wojewoda Śląski rozporządzeniem nr 22/04 z dnia 3 czerwca 2004 r. uznał za pomnik przyrody skupienie tworów przyrody nieożywionej – zespół źródeł rzeki Centurii, zlokalizowany na powierzchni 1,23 ha miejscowości Ogrodzieniec. Znajduje się tu najliczniejsze w Europie stanowisko warzuchy polskiej.

Rys. 2 Warzucha Polska

Ponadto znaczne tereny gminy Ogrodzieniec objęte są ochroną jako obszar NATURA 2000 - Ostoja Środkowojurajska. Jest to Specjalny Obszar Ochrony (SOO) wytypowany na podstawie Dyrektywy Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory. Obszar obejmuje łagodne wzniesienia zbudowane ze skał jurajskich poprzecinane licznymi dolinami. Charakterystyczne na tym terenie ostańce wapienne otaczają lasy - głównie buczyny. Natomiast na bezleśnych przestrzeniach ostańcom towarzyszą bogate florystycznie murawy kserotermiczne. Można tu spotkać szereg jaskiń, w których zimują

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA I GMINY OGRODZIENIEC
NA LATA 2016-2019 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY DO 2023**

nietoperze. Obszar ma duże znaczenie jako cenna ostoja zróżnicowanych siedlisk przyrodniczych - chronionych przez dyrektywę siedliskową. Występują tu unikatowe zbiorowiska naskalne, kserotermiczne i leśne - łącznie zidentyfikowano 16 rodzajów siedlisk z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej. Jest to ważne miejsce występowania rzadkich gatunków roślin i zwierząt (ośmiu gatunków z II Dyrektywy Siedliskowej). W jaskiniach zimują liczne gatunki nietoperzy, takich jak: podkowiec mały, nocek łydkowłosy, nocek Brandta, nocek rudy, nocek orzęsiony, nocek Natterera, gacek brunatny.

Kolejnym obszarem NATURA 2000 częściowo położonym na terenie Gminy Ogrodzieniec są Buczyny w Szypowicach i Las Niwiski. Na ostoję składają się na nią trzy wyspy leśne: dwie o wielkości kilkuset hektarów i jedna, kilkunastohektarowa. Lasy liściaste stanowią 84% powierzchni terenu, lasy mieszane 12%, a lasy iglaste 3%, pozostałą część obszaru zajmują siedliska rolnicze. Runo występującej na tych powierzchniach ciepłolubnej buczyny jest bogate, ze szczególnie liczną grupą gatunków z rodziny storczykowatych. Ostoja jest również miejscem występowania bardzo licznych populacji obuwika pospolitego w dobrej kondycji, szczególnie w "Lesie Niwiskim". Ze względu na tendencje do zanikania stanowisk obuwika pospolitego w całej Europie opisywane stanowiska są bardzo cenne. Ponadto położone są one w pobliżu zachodniej granicy zasięgu, dlatego ich ochrona jest szczególnie ważna dla zachowania dotychczasowego kształtu i ciągłości zasięgu w Europie.

Rys. 3 Buczyna Storczykowata

Rys. 4 Obuwik pospolity

4.1.2 Cele długoterminowe i krótkoterminowe

Cel długoterminowy do roku 2023

***Wzrost świadomości społeczeństwa w zakresie poszanowania przyrody,
w tym głównie w zakresie przestrzegania zasad ingerencji w sferę
przyrodniczą parku krajobrazowego i jego otuliny oraz obszarów
NATURA 2000***

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA I GMINY OGRODZIENIEC
NA LATA 2016-2019 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY DO 2023**

Cel krótkoterminowy do roku 2019

Pogłębianie i udostępnianie wiedzy o zasobach przyrodniczych gminy

Miary realizacji celu:

- Projekty edukacyjne w zakresie funkcjonowania sieci NATURA 2000.

4.2 Lasy

4.2.1 Stan wyjściowy

Według Krajowego Programu Zwiększania Lesistości wskaźnik zalesienia w 2020 roku powinien wynosić 30 %, a po 2050 roku 33 %.

Gmina Ogrodzieniec posiada zalesienie 45% czyli spełnia już wskaźnik zalesienia po 2050 r.

Dalsze prowadzenie zalesień i zwiększanie wskaźnika lesistości jest wskazane w rejonach występowania gruntów o niskiej klasie bonitacyjnej.

4.2.2 Cele długoterminowe i krótkoterminowe

Cel długoterminowy do roku 2023

Zachowanie istniejących zasobów leśnych

Cel krótkoterminowy do roku 2019

Edukacja mieszkańców w zakresie racjonalnej gospodarki leśnej.

Miary realizacji celu:

- Informacje w prasie w zakresie zachowania istniejących zasobów leśnych.

4.3 Ochrona gleb

4.3.1 Stan wyjściowy

Okolo 35 % gleb na terenie gminy Ogrodzieniec spełnia warunki klas bonitacyjnych I – IV, pozostałe należą do klas V i VI. Najlepszej jakości gleby występują w północnej i północno-wschodniej części gminy, w okolicach Kielkowic, Giebla, i Kolonii Giebla, najslabsze, głównie bielice, w części południowo-wschodniej gminy, na południe od Ryczowa. W gminie dominują gleby lekkie, suche, często kamieniste. Podłoże krasowe powoduje szybkie osuszanie gleb. W części południowej i wschodniej rzeźba stwarza korzystne warunki erozji i trudności w uprawach. Gminę Ogrodzieniec pod względem klasyfikacji bonitacyjnej gleb uznaje się za stosunkowo ubogą.

4.3.2 Cele długoterminowe i krótkoterminowe

Cel długoterminowy do roku 2023

Racjonalne wykorzystywanie zasobów glebowych

Cel krótkoterminowy do roku 2019

Przeciwdziałanie degradacji gleb przez czynniki antropogeniczne

Miary realizacji celu:

- Informacje w prasie dla rolników w zakresie rolnictwa ekologicznego i integrowanego.

4.4 Zasoby naturalne

4.4.1 Stan istniejący

Na terenie gminy Ogrodzieniec, w jej części miejskiej występują głównie złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej (dwa złoża na terenie Ogrodzieńca). Udokumentowane przez Państwowy Instytut Geologiczny było także po jednym złożu piasków kwarcowych do produkcji betonów komórkowych i kruszywa naturalnego oraz również jedno złożo (Wiek II) surowców ilastych do produkcji cementu oraz wapieni i margli dla przemysłu cementowego. Wszystkie udokumentowane złoża zalegają na terenie miasta Ogrodzieniec.

Eksploatacji poddane było złożo kruszywa, wydobywano także wapienie i margle ze złoża Wiek II.

4.4.2 Cele długoterminowe i krótkoterminowe

Cel długoterminowy do roku 2023

Zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi

Cel krótkoterminowy do roku 2019

Prawidłowa eksploatacja złóż

Miary realizacji celu:

- Ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac geologicznych i eksploatacji kopalin poprzez zwiększenie zastosowania nowoczesnych technologii wydobywczych.

5. JAKOŚĆ ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWO EKOLOGICZNE

5.1 Jakość wód i stosunki wodne

5.1.1 Stan istniejący

Zaopatrzenie w wodę

Na terenie Gminy Ogrodzieniec zaopatrzenie w wodę prowadzi Zakład Gospodarki Komunalnej w Ogrodzieńcu.

Woda pobierana jest z ujęć przestawionych w poniższej tabeli.

Tabela 1 Wydajność ujęć wód na terenie gminy Ogrodzieniec

Lokalizacja ujęcia	Wydajność ujęcia [m³/d_{śr}]
Kiełkowice (2 otwory studzienne)	330
Gieblo (2 otwory studzienne)	200
Podzamcze (2 otwory studzienne)	280
Ryczów (2 otwór studzienne)	800
Markowizna*	1 700
Ogrodzieniec – „Jurajska”	2 400
Ogrodzieniec ul. Kościuszki	600

**wyłączone z eksploatacji ze względu na ponadnormatywną zawartość żelaza i manganu*

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA I GMINY OGRODZIENIEC
NA LATA 2016-2019 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY DO 2023**

Gmina Ogrodzieniec jest zwodociągowana w całości, długość sieci wodociągowej w gminie Ogrodzieniec wynosi 75,6 km.

Odprowadzanie ścieków

Na terenie gminy Ogrodzieniec działa jedna oczyszczalnia ścieków komunalnych o przepustowości 1000 m³/d. Jest to oczyszczalnia biologiczna przeznaczona do oczyszczania ścieków bytowo-gospodarczych. Ścieki przetwarzane są do węzła mechanicznego oczyszczania celem usunięcia skrutek i piasku. Węzeł mechanicznego oczyszczania tworzy zablokowane urządzenie do mechanicznego oczyszczania składające się z kraty bębnowej, prasy do skrutek piaskownika napowietrznego oraz separatora piasku. Skratki są usuwane z kraty, odwadniane i przenośnikiem śrubowym wypychane na zewnątrz, piasek transportowany jest do leja, a następnie transporterem ukośnym-separatorem piasku, usuwany na zewnątrz. Następnie mieszanina ścieków dopływa grawitacyjnie do zbiornika retencyjnego i uśredniającego dla mieszaniny ścieków dowożonych i dopływających kanalizacją oraz zbiornika magazynowego na czas trwania procesów sedymentacji i dekantacji w komorach biologicznego oczyszczania. Biologiczne oczyszczanie opiera się na metodzie niskoobciążonego osadu czynnego z symultaniczną stabilizacją tlenową osadu nadmiernego oraz redukcji związków biogenych. Realizowane jest to w reaktorach sekwencyjnych SBR. Po biologicznym oczyszczeniu i sklarowaniu ścieki poprzez komory odpływowe i urządzenie do pomiaru ilości ścieków są odprowadzane do odbiornika. Z powyższych procesów powstaje osad nadmierny. Jest on tlenowo ustabilizowany. Osad nadmierny okresowo usuwany jest do zagęszczaczy grawitacyjnych, a z nich odprowadzany do budynku technologicznego i poddawany dalszej przeróbce. Do odwadniania osadu przewidziano zainstalowanie prasy taśmowej z zespołem przygotowania i dozowania polielektrolitu oraz odzyskiem wody z filtratu. Osad zagęszczany podawany jest na prasę. Odwodniony osad poddawany będzie higienizacji. W skład instalacji do higienizacji wchodzi: mieszalnik osadu z wapnem, urządzenie do dozowania wapna i przenośnik śrubowy.

Oczyszczone ścieki odprowadzane są istniejącym wylotem do rowu odwadniającego (tj. do ziemi), przebiegającego w obrębie działki nr 625/26 należącej do Gminy Ogrodzieniec. Pozostałe gospodarstwa domowe wyposażone są w zbiorniki bezodpływowe (szamba), a ich właściciele korzystają z usług firm asenizacyjnych.

Zagrożenie powodziowe

Gmina Ogrodzieniec jest w niewielkim stopniu narażona na ryzyko wystąpienia powodzi ze względu na niewielką ilość wód powierzchniowych oraz dużą wysokość bezwzględną. Największe zagrożenie występuje w miejscowości Markowizna oraz w Ogrodzieńcu przy ul. Józefów, tam powierzchnia terenu jest najniższa, a w pobliżu przepływa Czarna Przemsza.

Cele długoterminowe i krótkoterminowe

Cel długoterminowy do roku 2023:

Przywrócenie wysokiej jakości wód powierzchniowych oraz ochrona jakości wód podziemnych i racjonalizacja ich wykorzystania

Cel krótkoterminowy do roku 2019

Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych

Miary realizacji celu:

- Zwiększenie długości sieci kanalizacyjnej,
- Przeprowadzenie akcji edukacyjnej z zakresu ochrony wód.

5.2 Jakość powietrza atmosferycznego

5.2.1 Stan istniejący

Ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości poprzez utrzymanie stężeń substancji szkodliwych poniżej poziomu dopuszczalnego.

Gmina Ogrodzieniec w skali województwa śląskiego należy do obszarów o niskiej emisji zanieczyszczeń do powietrza. Głównie wpływ na jakość powietrza ma niska emisja z gospodarstw indywidualnych oraz emisja powodowana przez transport drogowy. Pomimo, że Gmina Ogrodzieniec jest zgazyfikowana za wyjątkiem sołectw Mokrus i Gulzów, wiele gospodarstw domowych, ze względów ekonomicznych, stosuje jako podstawowy nośnik energii cieplnej paliwo stałe –węgiel i koks.

Ponadto w sezonie turystycznym zwiększa się znacznie ilość zanieczyszczeń powodowanych przez transport. Niewielki procent emisji stanowią zanieczyszczenia wprowadzane przez zakłady produkcyjne, na terenie Gminy Ogrodzieniec są to głównie piekarnie i cegielnia.

5.2.2 Cele długoterminowe i krótkoterminowe

Cel długoterminowy do roku 2023:

***Kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza oraz
ograniczanie zużycia
energii i wzrost wykorzystania energii z odnawialnych źródeł***

Cele krótkoterminowe do roku 2019

1. Redukcja zanieczyszczeń szczególnie PM10, CO₂ pochodzących zwłaszcza z indywidualnych źródeł ciepła

Miary realizacji celu:

- Ilość wymienionych kotłów,
- Ilość zamontowanych instalacji solarnych

2. Wzrost efektywności energetycznej obiektów na terenie Gminy Ogrodzieniec

Miary realizacji celu:

- Ilość budynków użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji.

2. Ograniczenie emisji ze źródeł liniowych

Miary realizacji celu:

- Zwiększenie długości dróg o właściwych parametrach.

3. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie ochrony powietrza

Miary realizacji celu:

- Przeprowadzenie akcji edukacyjnej z zakresu czystego powietrza i oszczędzania energii.

5.3 Gospodarka odpadami komunalnymi

5.3.1 Stan istniejący

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie o odpadach, odpady komunalne to odpady powstające w gospodarstwach domowych, a także odpady nie zawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

Źródłami wytwarzanych odpadów komunalnych są:

- gospodarstwa domowe

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA I GMINY OGRODZIENIEC
NA LATA 2016-2019 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY DO 2023**

- obiekty infrastruktury
- obszary ogrodów, parków, cmentarzy, targowisk
- ulice i place.

5.3.2 Cele długoterminowe i krótkoterminowe

Cel długoterminowy do roku 2023:

Minimalizacja ilości powstających odpadów, wzrost wtórnego wykorzystania

Cele krótkoterminowe do roku 2019 r.

1. Minimalizacja ilości wytworzonych odpadów oraz sukcesywne zwiększanie udziału odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne poddawanych procesom odzysku i unieszkodliwiania poza składowaniem.

Miary realizacji celu:

- Osiągnięcie wymaganych prawem poziomów odzysku i recyklingu odpadów.

5.4 Azbest

5.4.1 Stan istniejący

Ponieważ większość dachów na terenie Gminy Ogrodzieniec pokryta jest azbestowymi pokryciami gmina prowadzi dofinansowanie utylizacji odpadów azbestowych przy wymianie lub likwidacji pokryć dachowych i elewacji. Dofinansowanie utylizacji jest realizowane ze środków budżetu gminy.

W latach 2002-2015 ilość azbestu usunięta i przekazana do utylizacji przez mieszkańców Gminy Ogrodzieniec i wartość dofinansowania przedstawiała się jak w poniższej tabeli:

Tabela 2 Ilość odpadów azbestowych przekazanych do składowania i wartość dofinansowania

Lata realizacji	Ilość podmiotów	Waga materiału utylizowanego [kg]	Wartość kwoty dofinansowania [zł]
2002 r.	21	30 753,50	35 604,06
2003 r.	26	44 703,00	48 033,78
2004 r.	11	19 540,00	20 000,00
2005 r.	24	33 460,00	30 000,00
2006 r.	17	28 280,00	22 076,96
2007 r.	21	35 390,00	23 731,42

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA I GMINY OGRODZIENIEC
NA LATA 2016-2019 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY DO 2023**

2008 r.	27	50 390,00	18 160,38
2009 r.	40	70 400,00	26 496,57
2010 r.	31	57 200,00	20 194,61
2011 r.	51	89 840,00	33 664,78
2012 r.	28	50 430,00	18 404,87
2013 r.	31	59 940,00	20 838,22
2014 r.	29	46 017,00	17 670,19
2015 r.	30	52 869,00	19 890,70
Ogółem	387	669 212,50	354 766,54

Zgodnie z założeniami przedstawionymi w „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” za główny cel przyjęto sukcesywne usuwanie i unieszkodliwianie do 2032 r. wszystkich wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Ogrodzieniec. Ponadto należy prowadzić edukację mieszkańców w związku z zagrożeniami jakie niesie azbest i bezpiecznym postępowaniem z odpadami azbestowymi.

5.4.2 Cele długoterminowe i krótkoterminowe

Cel długoterminowy do roku 2023:

Sukcesywne usuwanie wyrobów zawierających azbest

Cel krótkoterminowy do roku 2019

Usunięcie jak największej ilości wyrobów zawierających azbest.

Miary realizacji celu:

- Ilość usuniętego azbestu.

5.5 Hałas

5.5.1 Stan istniejący

Głównym źródłem hałasu na terenie gminy Ogrodzieniec jest transport samochodowy, powoduje on hałas komunikacyjny, który koncentruje się wzdłuż szlaków komunikacyjnych, ma więc charakter liniowy. Wynika to z dużego natężenia turystów oraz z położenia gminy, która leży na drodze do Zawiercia, stanowiącego centrum powiatu. W związku z powyższym do obszarów szczególnie narażonych na działanie hałasu należy odcinek drogi wojewódzkiej DW 791 pomiędzy Fugasówką a Ogrodzieńcem (ul. Kościuszki i ul. Olkuska) oraz drogi DW 790 Ogrodzieniec ul. 1 Maja, a także DW 790 ul. Wojska Polskiego w Podzamczu. Na stopień zagrożenia hałasem wpływa stan nawierzchni dróg w związku z tym należy prowadzić bieżącą modernizację dróg o złym stanie technicznym nawierzchni.

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA I GMINY OGRODZIENIEC
NA LATA 2016-2019 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY DO 2023**

Hałas przemysłowy stanowi mało istotną uciążliwość w porównaniu z hałasem komunikacyjnym, ze względu na brak w gminie dużych zakładów przemysłowych.

Zgodnie z Uchwałą Nr XXXVIII/325/2005 Rady Miejskiej w Ogrodzieńcu z dnia 26 września 2005 r. w sprawie Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Ogrodzieniec oraz Uchwałą Nr XXXIX/338/2005 Rady Miejskiej w Ogrodzieńcu z dnia 28 listopada 2005 roku w sprawie Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Ogrodzieniec obejmującego sołectwa: Fugasówka– Markowizna, Giebło, Kolonia Giebło, Gulzów, Kielkowice, Mokrus, Podzamcze, Ryczów, Ryczów Kolonia, Żelazko – Śrubarnia, z wyłączeniem terenów objętych planami uchwalonymi po roku 1995 r., nie ma określonych poziomów hałasu komunikacyjnego na terenach chronionych akustycznie.

5.5.2 Cele długoterminowe i krótkoterminowe

Cel długoterminowy do roku 2023:

***Zmniejszenie uciążliwości hałasu dla mieszkańców i środowiska
poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu obowiązujących
standardów***

Cel krótkoterminowy do roku 2019

Ograniczenie uciążliwości akustycznej dla mieszkańców

Miary realizacji celu:

- Długość wyremontowanych dróg.

5.6 Promieniowanie elektromagnetyczne

5.6.1 Stan istniejący

Zmiana pola elektromagnetycznego wzbudza we wszystkich organizmach przepływ prądów elektrycznych. Głównym źródłem emisji fal elektromagnetycznych są stacje telefonii komórkowej. Zgodnie z Prawem ochrony środowiska ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej poziomów dopuszczalnych lub na tych poziomach, oraz poprzez zmniejszenie poziomów tych pól do wartości dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

5.6.2 Cele długoterminowe i krótkoterminowe

Cel długoterminowy do roku 2023:

***Ochrona przed nadmiernym oddziaływaniem pól
elektromagnetycznych***

Cel krótkoterminowy do roku 2019:

Niekonfliktowa lokalizacja nowych źródeł pól elektromagnetycznych.

Miary realizacji celu:

- Ilość niekonfliktowo zlokalizowanych źródeł pól elektromagnetycznych.

5.7 Poważne awarie

5.7.1 Stan istniejący

W gminie Ogrodzieniec nie funkcjonują instalacje, które zgodnie z Prawem ochrony Środowiska zaliczane są do zakładów o dużym ryzyku bądź zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej. Jedyne zagrożenie w tej dziedzinie stanowi transport drogowy materiałów niebezpiecznych. Biorąc powyższe pod uwagę zagrożenie wystąpieniem poważnej awarii w gminie Ogrodzieniec jest minimalne.

5.7.2 Cele długoterminowe i krótkoterminowe

Cel długoterminowy do roku 2023:

***Utrzymywanie niskiego poziomu ryzyka wystąpienia zagrożenia dla środowiska
wynikającego z transportu materiałów niebezpiecznych***

Cel krótkoterminowy do roku 2019:

Wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia awarii przemysłowej.

Miary realizacji celu:

- Ilość informacji dotyczących poważnych awarii umieszczonych w prasie.

6. PLAN OPERACYJNY NA LATA 2016-2019

Na liście przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w latach 2016-2019 umieszczono:

- przedsięwzięcia, których nie udało się zrealizować, a były umieszczone w poprzednim programie ochrony środowiska,
- przedsięwzięcia stanowiące kontynuację zadań wyznaczonych w poprzednim programie ochrony środowiska,
- przedsięwzięcia ujęte w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym,
- przedsięwzięcia wskazane w Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego.

Niniejsza lista przedsięwzięć nie zamyka możliwości realizowania innych przedsięwzięć proekologicznych.

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA I GMINY OGRODZIENIEC
NA LATA 2016-2019 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY DO 2023**

Tabela 3 Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2016-2019

Opis przedsięwzięcia	Termin realizacji	Jednostka realizująca	Koszt całkowity przedsięwzięcia w tys. zł	Potencjalne źródła finansowania
<i>Cel długoterminowy: Wykształcenie u mieszkańców postawy przyjaznej środowisku prowadzącej do racjonalnego gospodarowania i korzystania z zasobów środowiska naturalnego, przy zachowaniu wszelkich zasad jego ochrony</i>				
<i>Cel krótkoterminowy: Aktywna edukacja ekologiczna dzieci i młodzieży w formalnym systemie kształcenia</i>				
Współpraca ze szkołami miasta i gminy Ogrodzieniec w zakresie organizacji konkursów ekologicznych, zajęć ponadprogramowych, akcji „Sprzątanie świata” i „Dzień Ziemi”	Zadanie ciągłe	Gmina Ogrodzieniec	8	Budżet Gminy
<i>Cel krótkoterminowy: Promowanie w mediach życia i zachowań przyjaznych środowisku</i>				
Zamieszczanie w „Gazecie Ogrodzienieckiej” i na stronie internetowej informacji o działaniach przyjaznych środowisku.	Zadanie ciągłe	UMiG Ogrodzieniec	Bez kosztów działania	-
<i>Cel długoterminowy: Wzrost świadomości społeczeństwa w zakresie poszanowania przyrody, w tym głównie w zakresie przestrzegania zasad ingerencji w sferę przyrodniczą parku krajobrazowego i jego otuliny oraz obszarów NATURA 2000</i>				
<i>Cel krótkoterminowy: Pogłębianie i udostępnianie wiedzy o zasobach przyrodniczych gminy</i>				
Zamieszczanie w „Gazecie Ogrodzienieckiej” i na stronie internetowej informacji o zasobach przyrodniczych gminy.	Zadanie ciągłe	UMiG Ogrodzieniec	Bez kosztów działania	-
<i>Cel długoterminowy: Zachowanie istniejących zasobów leśnych</i>				
<i>Cel krótkoterminowy: Edukacja mieszkańców w zakresie racjonalnej gospodarki leśnej</i>				
Zamieszczanie w „Gazecie Ogrodzienieckiej” i na stronie internetowej informacji o zasadach racjonalnej gospodarki leśnej.	Zadanie ciągłe	UMiG Ogrodzieniec	Bez kosztów działania	-

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA I GMINY OGRODZIENIEC
NA LATA 2016-2019 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY DO 2023**

Opis przedsięwzięcia	Termin realizacji	Jednostka realizująca	Koszt całkowity przedsięwzięcia w tys. zł	Potencjalne źródła finansowania
<i>Cel długoterminowy: Racjonalne wykorzystywanie zasobów glebowych</i>				
<i>Cel krótkoterminowy: Przeciwdziałanie degradacji gleb przez czynniki antropogeniczne</i>				
Zamieszczanie w „Gazecie Ogrodzienieckiej” i na stronie internetowej informacji o zasadach racjonalnego wykorzystywania gleb.	Zadanie ciągłe	Urząd Miasta i Gminy Ogrodzieniec	Bez kosztów działania	-
<i>Cel długoterminowy: Zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi</i>				
<i>Cel krótkoterminowy: Prawidłowa eksploatacja złóż</i>				
Nakładanie w decyzjach administracyjnych warunków, stosowania nowoczesnych technologii	Zadanie ciągłe	UMiG Ogrodzieniec	Bez kosztów działania	-
<i>Cel długoterminowy: Przywrócenie wysokiej jakości wód powierzchniowych oraz ochrona jakości wód podziemnych i racjonalizacja ich wykorzystania</i>				
<i>Cel krótkoterminowy: Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych</i>				
Budowa kanalizacji sanitarnej wraz z podłączeniami do budynków Ogrodzieńcu	2016-2019	Gmina Ogrodzieniec	5000	NFOŚiGW, WFOŚiGW Budżet gminy, UE
Opracowanie projektu technicznego kanalizacji sanitarnej w miejscowości Fugasówka	2016-2019	Gmina Ogrodzieniec	100	Budżet Gminy
Opracowanie koncepcji oraz projektu technicznego kanalizacji sanitarnej w miejscowości Podzamcze	2016-2019	Gmina Ogrodzieniec	120	Budżet Gminy
Bieżąca kontrola sprawności systemu odprowadzania ścieków	Zadanie ciągłe	UMiG Ogrodzieniec	Bez kosztów działania	-
Zamieszczanie w gazetach i na stronie internetowej informacji o sposobach oszczędzania wody i skutkach ekologicznych takich działań	Zadanie ciągłe	UMiG Ogrodzieniec	Bez kosztów działania	-

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA I GMINY OGRODZIENIEC
NA LATA 2016-2019 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY DO 2023**

Opis przedsięwzięcia	Termin realizacji	Jednostka realizująca	Koszt całkowity przedsięwzięcia w tys. zł	Potencjalne źródła finansowania
<i>Cel długoterminowy: Kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza oraz ograniczanie zużycia energii i wzrost wykorzystania energii z odnawialnych źródeł</i>				
<i>Cel krótkoterminowy: Redukcja zanieczyszczeń szczególnie PM101, CO₂ pochodzących zwłaszcza z indywidualnych źródeł ciepła</i>				
Likwidacja niskiej emisji w Gminie Ogrodzieniec poprzez montaż instalacji solarnych w budynkach odbiorców indywidualnych	2016-2019	Gmina Ogrodzieniec	7 000	EFRR, Budżet gminy
Dotacja dla mieszkańców Gminy Ogrodzieniec do wymiany źródeł ciepła na mniej emisyjne	2016-2019	Gmina Ogrodzieniec	20	Budżet gminy
<i>Cel krótkoterminowy: Wzrost efektywności energetycznej obiektów na terenie Gminy Ogrodzieniec</i>				
Kompleksowa likwidacja niskiej emisji w budynkach publicznych Gminy Ogrodzieniec	2016-2019	Gmina Ogrodzieniec	2 531,359	EFRR, Budżet gminy
Konkursy dla szkół w zakresie oszczędzania mediów	2016-2019	Gmina Ogrodzieniec	Bez kosztów działania	Nie dotyczy
Promocja działań przyczyniających się do wzrostu efektywności energetycznej obiektów	2016-2019	Gmina Ogrodzieniec	Bez kosztów działania	Nie dotyczy
<i>Cel krótkoterminowy: Ograniczanie emisji ze źródeł liniowych</i>				
Remont dróg na terenie Gminy Ogrodzieniec	2016- 2020	Gmina Ogrodzieniec	6 000	Budżet gminy PROW, Urząd Marszałkowski
<i>Cel krótkoterminowy: Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie ochrony powietrza</i>				
Informacje do „Gazety Ogrodzienieckiej” i na stronę internetową urzędu dotyczące oszczędzania energii	Zadanie ciągłe	UMiG Ogrodzieniec	Bez kosztów działania	Nie dotyczy
Opis przedsięwzięcia	Termin realizacji	Jednostka realizująca	Koszt całkowity przedsięwzięcia w tys. zł	Potencjalne źródła finansowania

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA I GMINY OGRODZIENIEC
NA LATA 2016-2019 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY DO 2023**

<i>Cel długoterminowy: Minimalizacja ilości powstających odpadów, wzrost wtórnego wykorzystania</i>				
<i>Cel krótkoterminowy: Minimalizacja ilości wytworzonych odpadów oraz sukcesywne zwiększanie udziału odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne poddawanych procesom odzysku i unieszkodliwiania poza składowaniem</i>				
Rozwój selektywnej zbiórki odpadów	Zadanie ciągłe	UMiG Ogrodzieniec	Bez kosztów działania	Nie dotyczy
<i>Cel długoterminowy: Sukcesywne usuwanie wyrobów zawierających azbest</i>				
<i>Cel krótkoterminowy: usunięcie jak największej ilości wyrobów zawierających azbest</i>				
Dotacja do usuwania wyrobów zawierających azbest	2016-2019	UMiG Ogrodzieniec	100	Budżet gminy
Unieszkodliwienie odpadów zawierających azbest z budynków mieszkalnych	2018-2019	Gmina Ogrodzieniec	10 000	EFRR, Budżet gminy
Unieszkodliwienie odpadów zawierających azbest z budynków publicznych	2016-2019	Gmina Ogrodzieniec	1 021,819	EFRR, Budżet gminy
<i>Cel długoterminowy: Zmniejszenie uciążliwości hałasu dla mieszkańców i środowiska poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu obowiązujących standardów</i>				
<i>Cel krótkoterminowy: Ograniczenie uciążliwości akustycznej dla mieszkańców</i>				
Prowadzenie remontu nawierzchni istniejących odcinków dróg	Zadanie ciągłe	UMiG Ogrodzieniec	6 000	Budżet gminy PROW, Urząd Marszałkowski
<i>Cel długoterminowy: Ochrona przed nadmiernym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych</i>				
<i>Cel krótkoterminowy: Niekonfliktowa lokalizacja nowych źródeł pól elektromagnetycznych</i>				
Preferowanie niskokwalifikowanych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego	Zadanie ciągłe	UMiG Ogrodzieniec	Bez kosztów działania	Budżet gminy
<i>Cel długoterminowy: Utrzymywanie niskiego poziomu ryzyka wystąpienia zagrożenia dla środowiska wynikającego z transportu materiałów niebezpiecznych</i>				
<i>Cel krótkoterminowy: Wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia awarii przemysłowych</i>				
Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia awarii przemysłowej	Zadanie ciągłe	UMiG Ogrodzieniec	Bez kosztów działania	Budżet gminy

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA I GMINY OGRODZIENIEC
NA LATA 2016-2019 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY DO 2023**

7. ZARZĄDZANIE ŚRODOWISKIEM

7.1 Wskaźniki monitorowania programu

Wskaźniki monitorowania programu dobrano na podstawie celów i działań założonych w niniejszym programie. Jako wartość bazową wybrano dane dotyczące roku 2015.

Tabela 4 Wskaźniki monitorowania programu

Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość wskaźnika 2015 r.
Ilość artykułów dotyczących działań pro środowiskowych zamieszczonych w „Gazecie Ogrodzienieckiej”	szt.	12
Ilość środków przeznaczona na edukację ekologiczną	zł	2 028
Ilość projektów edukacyjnych w zakresie funkcjonowania sieci NATURA 2000	szt.	1
Ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac geologicznych i eksploatacji kopalni poprzez zwiększenie zastosowania nowoczesnych technologii wydobywczych	szt.	0
Długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej	km	0
Ilość wymienionych kotłów	szt.	1
Ilość zamontowanych instalacji solarnych	szt.	0
Ilość budynków użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji	szt.	0
Długość wyremontowanych dróg	km	2,07
Ilość usuniętego azbestu	Mg	52,9
Ilość odpadów komunalnych poddanych składowaniu	Mg	1 405,4
Ilość odpadów komunalnych poddanych recyklingowi	Mg	333,3
Ilość niekonfliktowo zlokalizowanych źródeł pól elektromagnetycznych	szt.	0

8. MACHANIZMY FINANSOWE REALIZACJI PROGRAMU

Przedsięwzięcia, które zostały zdefiniowane w programie, prowadzą do poprawy stanu środowiska naturalnego. Ponieważ kwestia ochrony środowiska naturalnego jest jedną z kluczowych dziedzin polityki krajowej i Unii Europejskiej, to podmioty dokonujące odpowiednich działań w tej sferze mogą ubiegać się o ich wsparcie finansowe ze środków zewnętrznych na preferencyjnych (w stosunku do rynkowych) zasadach. Jest to szczególnie ważne w sytuacji ograniczonych możliwości budżetowych jednostek samorządu terytorialnego, jak również znacznych kosztów pozyskania klasycznych kredytów bankowych.

Preferencyjne źródła finansowania przedsięwzięć środowiskowych wynikają z szeregu programów (np. finansowanych środkami UE) bądź związane są z polityką instytucji ochrony środowiska.

Generalnie źródła te można podzielić na dwie umowne grupy: środki krajowe i środki zagraniczne.

Bieżące i systematyczne śledzenie oficjalnych serwisów informacyjnych programów i instytucji ochrony środowiska wydatnie zwiększa skuteczność wyboru źródła dofinansowania, jak również ułatwia późniejszy proces aplikacyjny.

Źródła finansowania Programu będą zróżnicowane, w zależności od rodzaju i okresu przewidywanego działania, a przede wszystkim możliwości stosowania instrumentów finansowo – ekonomicznych, zapewnionych na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym. Dostępne na rynku polskim źródła finansowania przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska można podzielić na:

- krajowe - pochodzące z budżetu państwa, budżetu gminy,
- pozabudżetowych instytucji publicznych, udzielane w formie dotacji, grantów i subwencji (np. NFOŚiGW, WFOŚiGW, RPO WŚ, środki WIOŚ, Projekt GDOŚ, Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, Program Priorytetowy Ochrona i Zrównoważony Rozwój Lasów)
- pomocy zagranicznej – Fundusz Spójności, fundusze strukturalne, EFRR, Program Intelligent Energy Europe.

MATERIAŁY WYKORZYSTANE PRZY TWORZENIU NINIEJSZEGO DOKUMENTU

Program Ochrony Środowiska dla gminy Ogrodzieniec na lata 2012-2015
Program Rozwoju Lokalnego Miasta i Gminy Ogrodzieniec
Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Ogrodzieniec
Strategia Rozwoju Powiatu Zawierciańskiego,
Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000-2020,
Program Ochrony Środowiska dla województwa śląskiego,
Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016
Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Ogrodzieniec
Ankiety od poszczególnych referatów UMiG Ogrodzieniec
Obowiązujące akty prawne

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA I GMINY OGRODZIENIEC
NA LATA 2016-2019 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY DO 2023**

WYKAZ SKRÓTÓW

EFRR	-	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EMAS	-	Environment Management Application System (System zarządzania środowiskowego)
GZWP	-	Główny Zbiornik Wód Podziemnych
ISO	-	International Organization for Standardization
Ma	-	Mieszkaniec
NFOŚiGW	-	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
POŚ	-	Prawo ochrony środowiska
RZGW	-	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
ŚZMiUW	-	Śląski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych
UE	-	Unia Europejska
UMiG	-	Urząd Miasta i Gminy
WFOŚiGW	-	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WIOŚ	-	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
ZPKWŚ	-	Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego

SPIS TABEL

<i>Tabela 1</i> Wydajność ujęć wód na terenie gminy Ogrodzieniec.....	20
<i>Tabela 2</i> Ilość odpadów azbestowych przekazanych do składowania i wartość dofinansowania	23
<i>Tabela 3</i> Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2016-2019.....	27
<i>Tabela 4</i> Wskaźniki monitorowania programu.....	31

SPIS RYSUNKÓW

Rys. 1 Mapa Gminy Ogrodzieniec.....	8
Rys. 2 Warzucha Polska.....	16
Rys. 3 Buczyzna storczykowata.....	17
Rys. 4 Obuwik pospolity.....	18